

PROGRAM FÖR SOCIAL EKONOMI I VÄSTRA GÖTALAND

1. BAKGRUND

Den sociala ekonomin utgörs av verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Verksamheten bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ och stiftelser och har allmännyttan eller medlemsnytta - inte vinstintresse - som främsta drivkraft.

Den sociala ekonomin bidrar till samhällets utveckling på en rad sätt. Den ger förutsättningar för och skolning i demokratiskt beslutsfattande. Den främjar demokratiska värderingar och stärker därmed det sociala kapitalet lokalt och regionalt. Den bidrar till privata initiativ och entreprenörskap och uppmärksammar, engagerar och stärker grupper som inte sällan står i utkanten av samhället. I Sverige har olika typer av föreningar - folkrörelser, frivilligorganisationer, lokala grupper etc., sedan länge spelat en viktig roll för att skapa sammanhållning och identitet lokalt och regionalt. Något som i sin tur bidrar till hälsa och välbefinnande.

Ett av tjugo företag i Västra Götaland bedöms tillhöra den sociala ekonomin.¹ Fyra av tio har inga anställda. Av de med anställda är sju av tio småföretag med en till fyra anställda. Den sociala ekonomin bedöms sammantaget stå för fyra procent av jobben i regionen. Den sociala ekonomins företag återfinns främst inom offentlig förvaltning, finansiella tjänster samt andra samhällliga och personliga tjänster. Samtidigt finns, lågt räknat, 20 000 verksamma ideella och ekonomiska föreningar i Västra Götaland.

Västra Götalandsregionens organiserade arbete med social ekonomi har pågått sedan år 2001. I rapporten "Den sociala ekonomin i Västra Götalandsregionen – för regional utveckling, företagande och sysselsättning" gavs förslag på hur den sociala ekonomins förutsättningar kunde stärkas, hur samverkan mellan det offentliga och den sociala ekonomin kunde utformas och sektorn i stort utvecklas. Efter en omfattande process antog regionutvecklingsnämnden ett handlingsprogram för social ekonomi år 2005.

Den reviderade version som presenteras här bygger på de erfarenheter som gjorts under följande år och har tagits fram i nära samverkan med den sociala ekonomins företrädare och inom ramen för Sociala ekonomins regionala råd i Västra Götaland. Revideringen förtydligar de konkreta åtgärder som ska genomföras. Enligt regionens riktlinjer ska betydelsen av den sociala ekonomin och dess aktörer tydliggöras i allt strategiskt utvecklingsarbete och i genomförandet av Vision Västra Götaland, regionala tillväxtprogram, strukturfundsprogram etc. Företrädare för den sociala ekonomin ska ingå i till verksamheterna kopplade partnerskap.

---

¹ Västra Götalandsregionen (2002). *Den sociala ekonomin i Västra Götalandsregionen – för regional utveckling, företagande och sysselsättning* som utgår från en relativt bred definition av den sociala ekonomin.

Vision Västra Götaland

Hållbar utveckling utgör en gemensam värdegrund i Västra Götaland. Med denna inriktning antogs Vision Västra Götaland år 2005, i bred politisk enighet och med starkt stöd från övriga delar av samhället.² Hållbar utveckling handlar om mänsklig utveckling. Dagens behov ska uppfyllas utan att framtida generationers möjligheter äventyras. Det förutsätter en fungerande ekonomi, en livskraftig och hälsosam miljö och inte minst delaktighet, individuell och social utveckling. Och det förutsätter långsiktighet och hänsyn till kommande generationer. Hållbar utveckling bygger på ett samhälle präglad av medborgarkraft, bärkraft och konkurrenskraft.

Visionen är Det goda livet. Programmet för den sociala ekonomin i Västra Götaland är en del av genomförandet av visionen. Visionens fem fokusområden om ett livskraftigt och hållbart näringsliv, om att vara ledande i kompetens och kunskapsutveckling, om hög standard på infrastruktur och kommunikationer, om att vara en ledande kulturregion och om att ha invånare med en god hälsa har alla en koppling till den sociala ekonomin. Visionens fyra generella perspektiv: ett gemensamt Västra Götaland, jämställdhet, integration och internationalisering ska betonas i genomförandet av programmet.

Utvecklingen i Västra Götaland de senaste tio åren visar en ekonomi som utvecklas mycket starkt, kända problem i miljön men en utveckling som med några undantag sakta går i rätt riktning. Utvecklingen är i flera avseenden bra också i den sociala dimensionen men försämrade delaktighet och dålig integration oroar.³ Det finns ett tydligt behov av en förstärkning av och ökad aktivitet inom den sociala ekonomin.

Tillväxtprogram och EUs strukturfonder

Syftet med regionala tillväxtprogram är att från regionala förutsättningar nå bättre samordning och samverkan mellan aktörer som arbetar med frågor som påverkar näringslivets långsiktiga utveckling. Målet är robusta hållbara lokala arbetsmarknadsregioner. Tillväxtprogrammet för Västra Götaland består dels av en regionövergripande del och dels av fyra delregionala program för FyrBoDal, Sjuhärad, Göteborg och Skaraborg. Målet för det övergripande regionala tillväxtprogrammet är en attraktiv, väl sammanhållen och internationellt konkurrenskraftig region. Målet ska nås genom insatser som stimulerar nyskapande, tar till vara mänskliga resurser och utvecklar infrastrukturen. Arbetet med att främja den sociala ekonomin är en del av arbetet med tillväxtprogrammen i regionen.

Inom ramen för EU:s utvecklingsprogram finns strukturfondsprogram som kan stödja social ekonomi och lokal utveckling. De viktigaste programmen som berör Västra Götaland är:

- Strukturfondsprogrammet Mål 2 - sociala fonden
- Strukturfondsprogrammet Mål 2 - regionala fonden
- Landsbygdsprogrammet (särskilt den del som avser LEADER). Målsättningen är att LEADER 2008 ska omfatta tre fjärdedelar av Västra Götalands landsbygdsbefolkning
- Strukturfondsprogrammet Mål 3, det som tidigare benämndes Interreg och stödjer projektutveckling länder och regioner emellan.

Företrädare för den sociala ekonomin ingår i partnerskap för tillväxtprogram och Mål 2.

---

² Vision Västra Götaland - www.vgregion.se

³ Hållbar Utveckling i Västra Götaland 1995-2005, Utveckling – Utvecklingsarbete – Framtid www.vgregion.se

2. INRIKTNING OCH GENOMFÖRANDE

Målsättningen är att bidra till att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt och utveckling i Västra Götaland.

Programmet utgör Västra Götalandsregionens bidrag i detta arbete och består av en handlingsplan för insatser som regionen har initierat eller avser att initiera. Programinnehållet är i nuläget i första hand kopplat till ansvarsområdet tillväxt och utveckling. En del av genomförandet handlar om att programmet på sikt bör utvecklas så att det omfattar regionens samtliga verksamheter och på längre sikt även övriga aktörer med betydelse för att utveckla och utnyttja den sociala ekonomin i Västra Götaland på bästa sätt.

Strategin för programmet utgår från behovet av en utvecklad samverkan och samordning för att få full utvecklingskraft inom området med en stor mängd aktörer med begränsade resurser. Kunskapsutvecklingen måste stärkas och nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte intensifieras. Vidare behövs särskilda insatser inom ett antal områden för att stärka utvecklingsmöjligheterna för de egentliga aktörerna inom den sociala ekonomin.

Regionala utvecklingsnämnden (RUN) med dess sekretariat ansvarar för programmet och dess genomförande. Programmets åtgärder och aktiviteter preciseras i samråd med Sociala ekonomins regionala råd (SER). En årlig översyn genomförs och rapporteras till RUN. Detta handlingsprogram omfattar tiden 2008-2010. Genomförandet har en direkt koppling till Vision Västra Götaland och till de prioriteringar som regionen gör i finansiering av tillväxtprogram och olika strukturfondsinsatser.

3. HANDLINGSPLAN

Aktiviteter genomförs inom tre insatsområden.

1. Samverkan och samordning
2. Insatser för att stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper
3. Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte

Föreslagna insatser, prioriteringar och ställningstaganden skall genomsyras av ungdoms- jämställdhets- integrations- tillgänglighets/handikapps- och hållbarhetsperspektiven.

Samverkan och samordning

1) Fortsatt utveckling av SER - Sociala Ekonomins regionala Råd

Västra Götalandsregionen inrättade 2004 ett regionalt råd för samverkan mellan social ekonomi och Regionen. Rådet är centralt för att utveckla goda samverkansformer i framtiden. Målet är ett forum som deltar aktivt i utvecklingen inom området och som före 2010 har företrädare från andra förvaltningar inom regionen samt från andra samhällsaktörer t.ex. kommunförbund, näringsliv etc. som medlemmar.

2) Aktivt deltagande i partnerskap för tillväxt- och utvecklingsfrågor

Regionen ska verka för att det i de partnerskap som bildas i arbetet med tillväxtprogram och för EU's strukturfonder finns företrädare för den sociala ekonomin. Den sociala ekonomin bör representeras även i styr- och arbetsgrupper.

3) *Samverkan för att utnyttja möjligheter i utvecklingsprogram och i kommuner*

Viktiga utgångspunkter för att få resurser till fortsatt utveckling av den sociala ekonomin är tillväxtprogram, EU's strukturfonder samt Landsbygdsprogrammet inkl. LEADER. Den sociala ekonomins möjligheter att ta del av insatser inom dessa program ska stärkas. Särskild samverkan skall vidareutvecklas med Länsstyrelsen kring genomförandet av landsbygdsprogrammet. Regionen bör på olika sätt uppmuntra och ge support till kommunernas och kommunförbundens strävan att lyfta fram och främja den sociala ekonomin.

4) *Långsiktigt uppdrag till Coompanion i samtliga regiondelar*

Coompanion, som i Västra Götaland finns representerade i alla fyra delregioner, har ett statligt uppdrag att vara rådgivare och utbildningsresurs för den sociala ekonomin och är en viktig resurs på området. Västra Götalandsregionen bör pröva om driftbidrag till coompanion är lämpligt i framtiden. Ett sådant beslut ger förutsättningar för ett preciserat regionalt uppdrag med utgångspunkt i vision och tillväxtprogram och ger underlag för en tydligare årlig uppföljning av det regionala uppdraget.

5) *Utökade satsningar på nätverkssamordnare över hela regionen*

Inom regionen finns dessutom fyra nätverk för den sociala ekonomin; Föreningen Göteborgs Sociala Ekonomi (GSE), Social Ekonomi i Sjuhärad (SES), Sociala Ekonomins nätverk i Skaraborg (SENS) samt Social Ekonomi FyrBoDal. Dessa har en viktig roll kring att samla sektorns aktörer, bistå med information etc. Dessa nätverk kan på sikt bli starka företrädare för sektorn och regionen har ett ansvar att utveckla samarbetet med dem.

6) *Samarbete och samordning i Västra Götalandsregionens verksamheter stärks*

Inom regionens egna verksamheter finns en rad förvaltningar och verksamheter som ger driftbidrag, uppdrag eller projektbidrag till föreningar och aktörer inom den sociala ekonomin. En översyn av nuvarande regelverk och utgångspunkter för föreningsbidrag har initierats av regionstyrelsen och beräknas få genomslag under år 2008. Regionutvecklingsnämnden ska inom ramen för det arbetet agera för att verksamheten samordnas, effektiviseras och präglas av gemensamma förhållningssätt.

Insatser för att stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper

7) *Program för pilotprojekt för fler företag inom den sociala ekonomin*

Regionutvecklingsnämnden bör under 2008 ta beslut om att ge regionutvecklingssekretariatet i uppdrag att ta fram ett samlat program för pilotprojekt inom den sociala ekonomin och ange de ekonomiska ramarna för denna. Prioriterade områden för pilotprojekt bör ligga inom områdena kultur, folkhälsa, ungdomar, integration, personer med funktionshinder samt vård och omsorg. Ett lokalt/regionalt MikroStöd bör vara en del av programmets finansiering. Projekten ska ange och utnyttja samfinansiering med de EU-program som drivs i regionen.

8) *Handlingsplan för utvecklad kapitalförsörjning*

Det är oftast svårare för företag och föreningar inom den sociala ekonomin att hitta finansiering jämfört med traditionella företagsformer. Inom ramen för regionens tidigare insatser för att främja förutsättningarna för den sociala ekonomin har kapitalförsörjningsproblematiken uppmärksamats. En regional kreditgarantiförening bildades i Västra Götaland 2005 för att underlätta bl.a. den sociala ekonomins behov av kapital. Ytterligare insatser kan behövas. De kan gälla borgen för nystartade kooperativ, nätverkskrediter, bildande av regionala fonder, olika former av mikroStöd m.fl.

9) *Samlad översyn av den sociala ekonomins förutsättningar*

Det är givet att lagar och regelverk som skrivits för vinstdrivande företag inte alltid är helt funktionella för företag där samhällshänsyn står i centrum. Det kan handla om hantering av moms, former och villkor för olika former av lönebidrag, arbets- och andra rättsliga frågor. Regionen bör vara en aktiv opinionsbildare inom området. Regionen bör dessutom se över upphandlingsregler och rutiner, ekonomiska villkor/finansieringslösningar etc. i egen verksamheten t.ex. inom vårdområdet, för att skapa utrymme för en vital social ekonomi.

10) *Ungdomar och social ekonomi*

Särskilda insatser som berör den sociala ekonomin riktade mot grundskolor, gymnasier och högskolor behövs för att vidga och stärka ungdomars syn på entreprenörskap och företagsamhet. Dessa bör koordineras med ordinarie insatser inom området.

11) *Integration och social ekonomi*

Insatser för att stärka etniska minoriteters villkor på arbetsmarknaden samt åtgärder för att underlätta integration görs ofta i samverkan med den sociala ekonomin. Samverkan kring utvecklingsprojekt mellan dessa områden bör öka ytterligare.

Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyten

12) *Forum för folkrörelser och social ekonomi*

Västra Götalandsregionen bör anordna ett återkommande Folkrörelseforum. Detta kan kompletteras med mässliknande arrangemang för att bidra till att synliggöra folkrörelsernas, volontärskapets och föreningslivets betydelse inom regionen. Inbjudan bör riktas till alla föreningar, oavsett verksamhetsområde.

13) *Ökade kunskaper om den sociala ekonomin och dess förutsättningar*

Förbättrad officiell statistik är viktigt för att öka den sociala ekonomins synlighet bland allmänhet, i näringsliv och hos beslutsfattare i offentlig sektor. Avsaknaden av bra officiell statistik gör att t.ex. forsknings- och utvecklingsarbetet hämmas. I övriga storstadsområden pågår liknande mobiliseringsarbeten kring social ekonomi. Insatser kring kunskap, forskning och statistik bör samordnas mellan regionerna. Nätverkssamarbete bör även kunna etableras på områden som diskuterats ovan som t.ex. kapitalförsörjning etc.

14) *Samverkan med universitet och högskolor*

Planering, genomförande och uppföljning av aktiviteter kan med fördel ske i nära samspel med olika aktörer inom den sociala ekonomin, folkhögskolor och studieförbund men också med universitet och högskolor som är viktiga resurser även när det gäller forskning och utvärdering. Begreppet social ekonomi anses av många som otydligt och därmed svårt att beskriva och hantera i olika beslutssituationer. Begreppet socialt kapital och kunskaperna kring dess betydelse för utveckling och tillväxt bör fortsatt lyftas fram genom konkreta studier och utvecklingsprojekt i samverkan mellan t.ex kommuner och högskolesektorn.

15) *Utbildning i social ekonomi för "nyckelpersoner"*

Spridning av kunskaper om den sociala ekonomins omfattning, möjligheter och villkor är angeläget. Förutom utbildningsinsatser för regionutvecklingsnämnden och dess sekretariat kan de centrala aktörerna i genomförandet av Vision Västra Götaland, tillväxtprogram och strukturfondsprogram erbjudas utbildning. Regionen har medverkat i eller anordnat ett antal

konferenser och seminarier riktade mot den sociala ekonomin. Den verksamheten bör fortsätta. Utbildningsinsatserna bör avvakta ett bättre kunskapsläge.

16) Västra Götalandsregionen skall medverka aktivt i REVES

Västra Götalandsregionen har i handlingsplanen för internationellt arbete slagit fast att ”Regionen skall stödja internationell samverkan mellan folkrörelser och enskilda organisationer”. Regionen har beslutat ansöka om medlemskap i REVES – ett europeiskt nätverk för regioner och kommuner för främjande av den sociala ekonomin. Ett aktivt medlemskap ökar möjligheterna att skapa och etablera samarbete och goda relationer med andra regioner och ta del av andras erfarenheter för att dels utveckla samverkan med den sociala ekonomin samt på detta sätt stödja sektorn.